

Fagforbundet
Årsrapport 2021-2021 til KNS representantskap

I skyggen av korona og krig

Årene 2021 og 2022 ble to nye unntaksår i Norden, Europa og verden. Modusen på samfunnet ble preget av kriser, som måtte løses eller leves med, og det var ikke en sektor som gikk upåvirket hen.

Vi lever i postpandemiens tid, krigen fortsetter og vi vet lite hva som skjer i framtiden, mens vi analyserer og evaluerer siste årene. Samfunnene har blitt bedre å leve med risiko, og vi lærer fortsatt.

Samfunnspolitisk virksomhet

Året 2021 startet med optimisme: koronavaksineringen var i gang. Hvem og hvilke områder skulle prioriteres i vaksinekøen var et samtaleemne, siden åpningen av samfunnet var avhengig av en god vaksinedekning. Til sommeren var mange vaksinert, og nok vaksiner tilgjengelig, men nye varianter av korona meldte sin ankomst, og en del av koronarestriksjoner ble gjeninnført senere samme høst.

Under høyrestyrt regjering (fra 2013) hadde forskjells-Norge (ulikhet i landet) blitt styrket, og det hadde skapt motstand spesielt ute i distriktene. I meningsmålingene misnøye ble kanalisert til Senterpartiet som var en gallupvinner fram til våren 2021. Senterpartiets forventet valgseier falmet noe foran stortingsvalget i september, men valgresultatet avgjorde at en åtteårig periode med høyreregjering var endelig historie. Norge fikk et nytt stortingsflertall, og en ny kurs. Fagforbundet støttet aktivt maktskifte og rødgrønne partienes valgkamp.

Etter regjeringsforhandlinger på Hurdal ble mindretallsregjeringen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet dannet, Sosialistisk Venstrepartiet valgte ikke å bli med, deres støtte på Stortinget medfører imidlertid at regjeringen har parlamentarisk gjennomslagskraft.

Hurdalsplattformen, regjeringsprogrammet må beskrives som en seier for Norge og dermed også for Fagforbundet. Endelig har Norge en regjering som løfter saker som forbundet har kjempet for over lang tid, blant annet gjennom systematisk fagligpolitisk arbeid i forbundet. Spesielt tre områder kan nevnes: stansing av privatiseringsreformer, styrke retten til heltidsstilling og kampen mot ulikhet. Man kan lese mer om: [Hurdalsplattformen - regjeringen.no](https://www.fagforbundet.no/nyheter/hurdalsplattformen-regjeringen-no)

Seirer

Før sommerferien 2021 kunne Fagforbundet feire seier i Stendi-saken i lagmannsretten. 22 omsorgsarbeidere fikk medhold at de hadde hele tiden vært arbeidstakere i Stendi (tidligere Aleris) selv om selskapet hadde behandlet dem som selvstendige næringsdrivende. De måtte betale 24 millioner kroner til omsorgsarbeidere, samt 17 millioner for saksomkostninger. Stendi anket til høyesteretten, men saken ble avvist.

Bekjempelsen av arbeidslivskriminalitet ble styrket når lønnstyveri ble straffbart i Norge fra 2022, Eksempel på lønnstyveri er nå arbeidsgiver beriker seg ved å ikke betaler korrekt lønn, feriepenger eller annen godtgjørelse.

Også i varebilbransjen fikk sin seier. Det hadde vært utstrakt bruk av enkeltpersonsforetak, og Fagforbundet Post og Finans hadde mange år jobbet for at Posten og Bring skal ha faste ansatte også i denne delen av virksomheten. I 2022 kom meldingen at Posten endrer sin driftsmodell, og da kan 200 sjåførere bli organisert og få tryggheten som ligger i et ansettelsesforhold.

Private barnehagers pensjonsavtaler har vært en kampsak for Fagforbundet. Selv om private barnehager har fått tilskudd til pensjon av det offentlige, har ikke alle ansatte hatt anstendige pensjonsrettigheter, og Fagforbundet har måttet kjempe for medlemmenes pensjon; en avtale om gangen, og ikke har man unngått streiker heller.

Lønnsutvikling

Resultatet i kommuneoppgjøret 2022 er høyere enn rammen i årets frontfagsoppgjør, fordi avtalen tar inn etterslep fra lønnsoppgjøret i 2021. Alle ansatte ble sikret et tillegg i årslønna på mellom 12 000 og 16 800 kroner. Mange avtaler fulgte opp, og det så ut at kjøpekraften kunne opprettholdes. Dette skulle vise seg å være litt for optimistisk: allerede høsten 2022 var prisøkningen kommet i kapp, inflasjonen var på vei opp, reallønn økte ikke nok og det ble klart at også neste mellomoppgjør i 2023 måtte gi mer for våre grupper

Internasjonalt samarbeid

Internasjonale samarbeidsformer ble ikke bare preget av krisene, men faktisk endret. Nasjonal sikkerhet og beredskap kom i fokus, og globaliseringen ble satt i revers.

Samarbeid og kontakter ble flyttet til digitale plattformer, og viktigste var å pleie de prosjektene man allerede hadde planlagt, når det ikke var mulig med fysiske møter. Våre samarbeidspartnere i SOS-barnebyen og i Palestina og Libanon fikk digitale besøk, ikke helt det samme, men kontaktene kunne opprettholdes.

Heldigvis var det mulig å treffes igjen i 2022, men den russiske invasjonen i Ukraina ga nye rammer til forbundets internasjonale arbeid. Samarbeid med Russland ble frosset etter invasjonen, og det betydde at flere organisasjonsledd mistet sin mangeårige samarbeidspartner i løpet av et par dager. Det ble også fort klart, at det ikke blir fornyet samarbeid i en overskuelig framtid.

Organisatorisk virksomhet

Den organisatoriske aktiviteten ble klart berørt i forbindelse med koronapandemien og nedstenging av samfunnet. Møter og samlinger/ opplæring som forutsatte fysisk deltakelse ble utsatt, og det ble behov for å se på endrede arbeidsformer og møteformer. Det vi erfarte underveis var at innføringen av digitale møtearenaer førte til økt kontakt mellom de tre nivåene i organisasjonen. Det ble utviklet flere digitale opplæringsmoduler på både organisasjon og lov- og avtaleverksområdene. Det medførte at flere fikk tilgang og mulighet til å delta på opplæringen når det ikke medførte bortreise fra hjemmet og arbeidsplassen.

Fagforbundet har i 2021/ 2022 videreført arbeidet de målsettinger som lå til grunn for organisasjonsvedtaket som ble fattet på Landsmøte i 2017. Vedtaket omhandlet å styrke organisasjonen gjennom tre hovedområder:

- Yrkespolitisk makt
- Tariffmakt
- Politisk makt

Det jobbes kontinuerlig med utvikling av egen organisasjonen gjennom utvikling av egen arbeidsform i alle ledd. Det sentrale her er samhandling mellom tillitsvalgte etter hovedavtalene og tillitsvalgte etter vedtektene for å øke gjennomslaget i arbeidet med lov- og avtaleverk, yrkesarbeid og organisatorisk og politisk arbeid. Effekten av dette arbeidet viser en positiv utvikling knyttet til ivaretagelse av medlemmer, rekruttering, gjennomslag i politiske saker både lokalt og nasjonalt, og inngåelse av tariffavtaler på virksomheter.

Klubbprosjektet er ett av flere utviklingstiltak som ble igangsatt i 2020 med varighet til 2022, hvor hensikten var å skaffe et bedre kunnskapsgrunnlag gjennom å teste tre ulike måter å organisere klubber blant utvalgte private arbeidsgivere, med virksomheter spredt over store deler av landet. Fagforbundet har i utgangspunktet medlemmer i nærmere 400 arbeidsgivere som har sin virksomhet spredt over hele landet, på tvers av fagforeninger og fylkeskretser. Prosjektet omfattet åtte konkrete virksomheter/konsern i ulike bransjer hvor vi har medlemmer, og hvor det er et betydelig potensial for økt rekruttering, tariffavtaledekning, ivaretagelse av medlemmenes lønnsutvikling, økt faglig tilhørighet og yrkesidentitet. Gjennom testingen er det innhentet erfaringer og innsikt i virkningen av utprøvde modeller som skal brukes til å styrke forbundets konkurransefortrinn, posisjon og innflytelse tariffmessig, yrkespolitisk og politisk gjennom slagkraftig klubborganisering.

Fagforbundets landsmøte skulle vært avholdt i 2021, men ble utsatt til 2022 som følge av koronapandemien. En av de store sakene som var lagt frem til behandling var nedsettelse av forbundets kontingent fra 1,45% til 1,25% med en gradvis nedsettelse. Det var stort engasjement knyttet til saken, og det var mange diskusjoner i forkant mellom de som var for og de som var imot. Vedtaket ble at kontingenten ble vedtatt nedsatt til 1,20% med virkning fra 1.1.23 etter fremsatt forslag fra saken. Det viktige i denne saken var at kontingentnedsettelsen ikke skulle berøre fagforeningenes kontingentinntekt, og at forbundet skulle rekruttere flere medlemmer gjennom billigere medlemskap.

Vervearbeid og medlemsutvikling

Vervearbeidet som omfattet oppsøkende rekruttering, for eksempel arbeidspassbesøk, stands og liknende ble i sin helhet kansellert under pandemien. Fagforbundet hadde en positiv innmeldingstrend i 2019, med stadig nye månedsrekorder i antall innmeldinger. Årsresultatet for antall innmeldinger endte i overkant av 27 400 innmeldinger, det høyeste antallet innmeldinger på ett år til da. Den positive trenden stoppet brått fra mars 2020. Det ble et akutt behov for å omstille fokuset til å i større grad sette søkelys på de tillitsvalgte på arbeidsplassene som ververe, samt bruke digitale plattformer for rekrutteringsbudskap.

Gjennom 2020 var det svakere innmeldingstall enn året før, men antallet innmeldinger i første kvartal, før nedstengingen, sørget for at årsresultatet endte på 27 000 innmeldinger, altså omtrent

likt med antallet innmeldinger i 2019. Utviklingen fortsatte inn i 2021, med tidvis lavere antall innmeldte i enkelte måneder, men en god vår og sommer sørger for at antallet ender på underkant av 26 500 innmeldinger. Året 2022 starter med de svakeste innmeldingstallene på 5 år, men fra og med februar er det høyere antall innmeldte hver eneste måned sammenliknet med året før, og året avsluttes ny innmeldingsrekord på overkant av 30 000 innmeldte på ett år. Den positive trenden på antall innmeldinger ser ut til å fortsette inn i 2023 hvor første kvartal er bedre enn i 2022.

Det urovekkende er at samtidig som antallet innmeldinger stagnerte i 2020, så økte antallet utmeldinger. Økningen i antallet innmeldinger i 2022 og så langt i 2023 bidrar til å sørge for at det fremdeles er en positiv differanse mellom inn- og utmeldinger, men antallet utmeldinger øker raskere enn veksten i innmeldingene.

Dette betyr at selv om Fagforbundet øker antallet innmeldte fra 26 500 i 2021 og til over 30 000 i 2022, så øker ikke medlemsveksten totalt tilsvarende. Medlemstallet i Fagforbundet var ved utgangen av 2022 på 404 390 medlemmer totalt, en vekst på 5 000 medlemmer i 2022. Fagforbundet kunne dermed markere på sommeren 2022 å ha krysset milepælen med 400 000 medlemmer.

Medlemsutviklingen blant unge under 30 år har det samme utviklingsmønsteret som forbundet ellers. Også her ble det markert en milepæl i 2022 med over 50 000 medlemmer under 30 år. Fagforbundet tar på alvor at også antallet unge som melder seg ut øker, og det er særlig blant studenter at antallet utmeldinger har økt mest de siste årene.

Selv om det ikke var mulig å gjennomføre skolebesøk under pandemien, fortsatte antallet innmeldte studenter å øke, den samme utviklingen så vi ikke for Elever. Det kan tyde på av forbundets digitale kampanjer ikke traff de yngste i like stor grad. Men antallet innmeldte elever har steget etter pandemiens slutt, antakelig som følge av muligheten for å gjennomføre skolebesøk igjen. Det er sannsynlig at antallet elevmedlemmer vil være tilbake på samme nivå som før pandemien i løpet av vinteren 2023/2024.

Fagforbundet fortsetter søkelyset på at det er den tillitsvalgte på arbeidsplassen som er forbundets viktigste verver, men støttet av andre kampanjer som annonsering i ulike medier og i kampanjer som Fagforbundsuka.

Fagforbundsuka er en rekrutteringsuke som vektlegger at Fagforbundet skal være synlig, nær og stolt. Tradisjonelt er det mange arbeidsplassbesøk som er hovedfokuset. Under pandemien ble det satset mer på digitale kampanjer. Erfaringen viser at det er aktivitet som er avgjørende for vervingen, for eksempel under oppbyggingen til tariffoppgjøret i 2022 der over 3 000 meldte seg inn i mai.